

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Štefana Harabina a sudcov JUDr. Martina Piovarsyho a JUDr. Pavla Farkaša na neverejnom zasadnutí 28. marca 2017 v trestnej veci obvinenej **JUDr. S. K.** pre trestný čin zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 158 ods. 1 písm. a), 2 písm. a), c) a iné Tr. zák. účinného do 31. decembra 2005 o sťažnosti prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky proti uzneseniu Špecializovaného trestného súdu v Pezinku z 3. augusta 2016, sp. zn. 2 T 12/2016 takto

r o z h o d o l :

Podľa 193 ods. 1 písm. c) Tr. por. sťažnosť prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky **z a m i e t a** ako nedôvodnú.

O d ô v o d n e n i e

Prokurátor Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky podal 5. apríla 2016 obžalobu, sp. zn. VII/1 Gv 36/15/1000, na Špecializovaný trestný súd v Pezinku na obvinenú pre trestné činy zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 158 ods. 1 písm. a), 2 písm. a), c) a prijímania úplatku podľa § 160 ods. 1, 3 Tr. zák. účinného do 31. decembra 2005, ktorých sa mala dopustiť na tom skutkovom základe, že

ako riaditeľka Daňového úradu v L. v úmysle zadovážiť spoločnostiam L. W. L., s.r.o. L. IČO: X., S. L., s.r.o. IČO: X., M., s.r.o. K. IČO: X. a C. S., s.r.o. IČO: X., značný prospech, vykonávala v období od 25. marca 1996 do 6. novembra 1998 svoju právomoc pri rozhodovaní o daňových povinnostiach a celkovej správe daní podľa zákona č. 511/1992 Z. z. o správe daní a poplatkov, a to najmä pri zabezpečovaní daňových nedoplatkov, povoľovaní odkladov zaplatenia daňového nedoplatku a zaplatenie daňového nedoplatku v splátkach a pri

odkladoch výkonu exekučných príkazov v rozpore s týmto zákonom, a to tak, že nedôsledne chránila záujmy štátu v zmysle § 2 ods. 2 predmetného zákona, pričom za uvedené konanie mala od spoločnosti L. W. L., s.r.o. L. prijať úplatok v podobe dodávok prác a materiálov na rekonštrukciu rodinného domu a prístavby garáže v L. najmenej vo výške 38 584 €.

Špecializovaný súd na verejnom zasadnutí uznesením obžalobu Úradu Špeciálnej prokuratúry odmietol a vec vrátil prokurátorovi pre závažné procesné chyby, najmä pre porušenie ustanovení zabezpečujúcich právo obhajoby. Argumentoval, že podstata obžalobných skutkov úmyselného zneužitia správneho uváženia obvinenou je preukazovaná nepriamymi dôkazmi. Tieto musia súhrne viesť k jedinému záveru a vylučovať iný záver. Skutková i právna zložitost' sa musí objektívne a jednoznačne definovať. Je potrebné v opise skutku uviesť, z čoho OČTK vyvodzujú záver, že obvinená si bola vedomá správneho výkladu daňových predpisov a porušila ich s úmyslom zabezpečiť neoprávnený prospech tretej osobe. Ani nejednoznačnosť obsahu ustanovení daňových predpisov v otázke správneho uváženia nesmie viesť k ľubovôli orgánov činných v daňovom, resp. správnom konaní pri rozhodovaní. V rámci výkladu správne uváženie prebieha v medziach právnej normy, podľa základných zásad rozhodovania správnych orgánov (§ 2 zák. č. 511/1992 Zb. i nález Ústavného súdu Českej republiky, sp. zn. Pl. ÚS 31/08 z 12. decembra 2012 alebo Najvyššieho súdu správneho Českej republiky, sp. zn. 6 A 25/2002 906/2006 Sb NSS). Povinnosťou OČTK je preukázať zneužitie úvahy obvinenou. Chýba analýza rozhodovacej činnosti obvinenej a podklady, z ktorých vychádzala, a odlíšenie jej nedôslednosti počas rozhodovania od úmyselného zneužitia. Konanie obvinenej musí byť posudzované v spojitosti s vyšetrovaním skutkov ekonomickej trestnej činnosti súvisiacej so spoločnosťami L. W. L., s.r.o. L., S. L., s.r.o. L., M. s.r.o., L. a C. S., s.r.o. v prospech, ktorých mala obvinená konať, resp. iných verejných činiteľov rozhodujúcich o nich, na prvom a druhom stupni. Aj konanie javiace sa ako zákonné môže v spojení s ostatnými skutkovými okolnosťami sa preukázať ako protiprávne. OČTK musia zvážiť otázku spoločného konania (§ 18 Tr. por.). Súd zistil závažné procesné pochybenia spočívajúce v neúčinnom začatí trestného stíhania pre absenciu subjektívnej stránky trestného činu v skutkovej vete pojmami právnej vety, jednostrannom vyšetrovaní skutku, zašetrovaním dôkazov smerujúcich iba k preukázaniu viny obvinenej a nie aj dôkazov objektívne objasňujúcich skutok, ani po tom, ako to nariadil Krajský súd v Prešove, keď vrátil vec prokurátorovi do prípravného konania. Za šesť rokov OČTK

vykonali iba minimum úkonov nariadených v uznesení o vrátení veci na došetrenie, aj to spôsobom vyvolávajúcim pochybnosť o ich objektivite, najmä znaleckých posudkov. Nezhojili predchádzajúce pochybenia a nezačali zákonným spôsobom objasňovať skutok. Vrátenie veci súdom s jednoznačnými pokynmi, nezbavovalo OČTK povinnosti samostatne objasňovať skutky a vykonať dokazovanie aj nad rámec pokynov. Prokurátor sa obmedzil iba na prečítanie uznesenia krajského súdu bez toho, aby naštudoval spis, vyhodnotil priebeh konania, doplnil dokazovanie a zvolil ďalší procesný postup. Závažným procesným pochybením vedúcim k odmietnutiu obžaloby je ignorovanie žiadosti obvinenej o ustanovenie obhajcu, resp. nepreskúmanie jej opodstatnenosti. Bez ohľadu na to, či postup obvinenej smeruje k obštrukciám, je povinnosťou sa aj s ním vysporiadať zákonne. Žiadosť obvinenej OČTK mali postúpiť súdu a skúmať jej majetkové pomery. Prvostupňový súd zistil závažné pochybenia v postupe OČTK už od začatia trestného stíhania a vznesenia obvinenia pokračujúce počas celého trestného stíhania. Nešlo o nestranné a nezaujaté vyšetrovanie a dodržanie práva obvinenej na spravodlivý proces podľa čl. 6 Dohovoru ani v prípravnom konaní. Porušenie práva obvinenej na prejednanie veci bez zbytočných prieťahov je bagateľné v porovnaní so závažnosťou uvedených zistených pochybení. OČTK sú povinné skutky obvinenej kladené za vinu opísať v skutkovej vete a vykonať celé dokazovanie od začiatku vzhľadom na nepoužiteľnosť dôkazov zaistených pred účinným začatím trestného stíhania. Je na obžalobe ako kvalifikuje skutky a ako bude viesť dokazovanie.

Prokurátor úradu špeciálnej prokuratúry podal proti tomuto uzneseniu sťažnosť. V prípravnom konaní nedošlo k porušeniu práva obvinenej na obhajobu. Preštudovanie spisu s obvinenou prebiehalo aj 27. júla (č. l. 2852), 17., 25., 26., 27. augusta, 12., 13., 14. októbra 2015 z ktorých sa ospravedlnil obhajca. Obvinená sa preštudovania spisu 23., 24., 25. novembra 2015 nezúčastnila. Až do 12. novembra 2015 mala plnohodnotne zabezpečenú obhajobu, vrátane upovedomenia obhajcu o termíne preštudovania spisu 23., 24., 25. novembra 2015. Od 5. novembra 2015 poznala termín preštudovania spisu. Z ustanovenia § 36 ods. 4 Tr. por. vyplýva, že za včasnosť zvolenia obhajcu aj podania žiadosti o ustanovenie obhajcu podľa § 40 ods. 2 Tr. por. zodpovedá obvinený. Pri zmene obhajcu nie je zvolenie obhajcu alebo ustanovenie obhajcu podľa § 40 ods. 2 Tr. por. dôvodom na zmenu už nariadeného úkonu trestného konania. Zo žiadosti obvinenej z 19. novembra 2015 o ustanovenie obhajcu ex offio vyplýva, že nemá peňažné prostriedky na zabezpečenie obhajoby. Vyšetrovateľ správne vyhodnotil, že nejde o povinnú obhajobu

podľa § 37 a nasl. Tr. por. Nedostatočnosť prostriedkov oznámila až 23. novembra 2015 o 11. 44 hod. počas preštudovania spisu. Dovtedy bola podaná žiadosť iba elektronicky bez potvrdenia (62 ods. 1, alinea 3 Tr. por.). Tú nemožno považovať podľa § 36 ods. 4 Tr. por. za včas podanú. Obvinená má právnické vzdelanie a vykonáva prax advokátky. Mal by jej byť známy rozdiel medzi ustanovením obhajcu podľa ods. 1 a ods. 2 § 40 Tr. por. Súd legitimizoval obštrukčné správanie obvinenej. Zákon v § 40 ods. 2 Tr. por. vymedzuje povinnosť OČTK a súdu pri ustanovení obhajcu obvinenému, ktorý nemá dostatočné prostriedky na úhradu trov obhajoby. Skutočnosť, že nemá dostatočné prostriedky, musí obvinený preukázať. Obvinená tvrdenie o nedostatočnosti peňažných prostriedkov neodôvodnila 23. novembra 2015, ani 2. mája 2016. Urobila tak až po opakovanej výzve súdu v rámci predbežného prejednávania obžaloby. Nesúhlasil so záverom súdu, že už prvé podanie obvinenej 19. novembra 2015 sa malo vyhodnotiť podľa § 40 ods. 2 Tr. por. Konanie obvinenej bolo účelové v snahe zmariť úkon podľa § 208 ods. 1 Tr. por. (skončenie vyšetrovania). Právo obvineného, ktorý nemá dostatočné prostriedky na úhradu trov konania, na ustanovenie obhajcu nie je právom absolútnym. Každý čiastkový útok pokračovacieho trestného činu zneužívania právomoci verejného činiteľa, ale aj skutok opísaný pri trestnom čine prijímania úplatku je dostatočne vyjadrený všetkými zákonnými znakmi. V skutkovom popise je každé rozhodnutie identifikovateľné číslom. Rozhodnutia sa nachádzajú v spise, kde sú vyjadrené ich ostatné obsahové náležitosti. Stačí poukaz na nich a tým sa konkretizuje popis konania obvinenej v rámci objektívnej stránky skutkovej podstaty trestného činu. Nesúhlasil so záverom o nevymedzení spôsobeného následku. V popise návetia skutkov je vyjadrený následok spôsobený v prospech spoločnosti L. W. L., s.r.o., alebo S. L., s.r.o., C. S., s.r.o., resp. M., s.r.o. Zákonným znakom je zadováženie prospechu, na ktorý by inak nemali zákonný dôvod, pokiaľ by si obvinená riadne plnila povinnosti riaditeľa daňového úradu. Ide o neuspokojenie daňových nárokov štátneho rozpočtu z dôvodu omisívneho konania obvinenej a finančný prospech spoločností, ktorý v príčinnej súvislosti s jej konaním nadobudli. Nedostatky vo formálnych náležitostiach obžaloby, (absencia očíslovania strán, pečiatky a podpisu prokurátora), sú odstrániteľné opätovným doručením obžaloby. V popise čiastkových útokov je uvedený súvis so štátnym rozpočtom, iba z dôvodu neplnenia odvodovej povinnosti obchodnými spoločnosťami. Postavenie Slovenskej republiky ako veriteľa obchodných spoločností je nesprávne. Priznanie procesného práva poškodenej Ing. S. pri trestnom čine prijímanie úplatku je možné odstrániť jej nepripustením na hlavné pojednávanie podľa § 256 ods. 3 Tr. por. Záver súdu o vecnej nepríslušnosti, lebo nie sú

naplnené zákonné znaky trestného činu prijímania úplatku, je predčasný. Závery o jednostrannosti prípravného konania sú zásahom do oprávnení prokurátora ako osoby „dominus litis“ prípravného konania. Prokurátor samostatne nevyhodnotil obhajobu obvinenej, len z dôvodu, že odmietla vypovedať. Nie je to podstatný prejav jednostrannosti vedeného prípravného konania. **Nemožno nútiť prokurátora, aby vyhovel všetkým pokynom Krajského súdu v Prešove.** Obhajoba v zmysle zásady kontradiktórnosti predkladá tie dôkazy, ktoré si bez problémov môže zabezpečiť. Poukazuje na ne aj súd, ale určuje pritom povinnosť ich zadováženia prokurátorovi. Súd nemôže zaväzovať prokurátora na vykonanie dôkazov, ktorými disponuje obhajoba, pokiaľ prokurátor alebo vyšetrovateľ nerozhodne o ich dôležitosti. Obhajoba sa nemôže dovoľávať výlučnej povinnosti OČTK na postup vyplývajúci z § 2 ods. 10 Tr. por. Povinnosťou OČTK je zabezpečovať dôkazy a zisťovať skutkový stav v rozsahu nevyhnutnom na spravodlivé rozhodnutie súdu. Súd nemá vnášať do sporu nové skutočnosti alebo dôkazy, ak pred ich vykonaním je pravdepodobné, že môžu prospieť jednej procesnej strane. Medzi spravodlivé rozhodnutie sa považuje aj oslobodenie obvineného spod obžaloby, ak prokurátor nepredloží zásadné dôkazy na uznanie viny obvineného a neunesie tak bremeno dokazovania. Pohľad súdu na činnosť vyšetrovateľa resp. prokurátora je limitovaná požiadavkou na objasnenie výlučne základných skutkových okolností, bez ktorých by nebolo možné vo veci rozhodnúť. Prípravné konanie má zabezpečiť dostatok informácií potrebných pre prerokovanie veci pred súdom a nesústreďuje sa len na ich procesné zafixovanie. Na podanie obžaloby postačí iba dôvodne predpokladať, že svedecké výpovede pred súdom, obvineného usvedčia. Súd musí zabezpečovať spravodlivý proces tak, aby sa strany konania mohli v rámci vzájomného súperenia podľa zásady kontradiktórnosti konania podieľať na predkladaní a vyvracaní dôkazov. Navrhol, aby sťažnostný súd zrušil napadnuté rozhodnutie a uložil súdu prvého stupňa, aby vo veci znova konal a rozhodol za súčasného nariadenia bezodkladného termínu konania predbežného pojednania obžaloby.

Obvinená JUDr. S. K. uznesenie špecializovaného súdu považuje za zákonné. Pri dlho trvajúcom trestnom konaní sú náklady na zvoleného obhajcu enormne vysoké. Dostala sa do finančnej tiesne, ukončila zastúpenie zvoleným obhajcom a požiadala o ustanovenie obhajcu z nedostatku financií na úhradu trov obhajoby. Navrhla, aby najvyšší súd sťažnosť zamietol.

Najvyšší súd na podklade sťažnosti špeciálneho prokurátora (podanej včas a oprávnenou osobou) preskúmal v intenciách § 192 ods. 1 Tr. por. správnosť výroku napadnutého uznesenia a konanie mu predchádzajúce a zistil, že nie je dôvodná.

Špeciálny súd správne, detailne a výstižným spôsobom poukázal, prečo vrátil vec prokurátorovi na došetrenie, s ktorými dôvodmi sa najvyšší súd stotožnil a ako na súladné so zákonom v celom rozsahu na ne odkazuje.

Sťažnostný súd nad rámec dôvodov uvedených v napadnutom uvádza nasledovné.

V zmysle § 245 Tr. por.

ods. 1 ak sa rozhodne prokurátor vo veci, ktorá bola odmietnutá, opäť pre podanie obžaloby, tá sa za podmienok uvedených v § 241 znovu preskúma alebo za podmienok § 243 znovu predbežne prejedná,

ods. 2 za podmienok uvedených v § 241 alebo § 243 sa obžaloba znovu preskúma alebo predbežne prejedná aj na súde, ktorému bola vec postúpená podľa § 241 ods. 1 písm. a) alebo § 244 ods. 1 písm. a).

Prokurátor po odstránení závažných procesných chýb, pre ktoré bola pôvodná obžaloba odmietnutá, ak nezmení nič na závere, že je dôvodné postavenie obvineného pred súd, musí podať novú obžalobu a nestačí súdu predložiť pôvodnú obžalobu, s poukazom na to, že na nej trvá. Nová obžaloba má totiž byť založená na dôkazoch zadovážených procesne bezchybným spôsobom, v novej fáze prípravného konania, do ktorého sa vec vrátila, za dodržania všetkých zákonných práv obvineného na obhajobu.

Po podaní novej obžaloby sa táto musí znovu súdom preskúmať (§ 241), ak pôjde o prečin alebo o zločin s hornou hranicou trestnej sadzby neprevyšujúcou osem rokov, o ktorých má konať samosudca, alebo v ostatných prípadoch, po posúdení predsedom senátu sa rozhodne, za splnenia podmienok § 244 ods. 2, či sa o nej nariadi predbežné prejednanie obžaloby alebo sa nariadi hlavné pojednávanie. **Obligatórne sa nariaďuje** len v prípadoch uvedených v § 243 ods. 2. To isté platí i **v prípadoch, keď bola podaná nová obžaloba**

po tom, čo vec bola vrátená prokurátorovi na došetrenie alebo po tom, čo pôvodnú obžalobu vzal prokurátor späť.

Argumentačná oponentúra špeciálneho prokurátora prezentovaná v sťažnosti proti uzneseniu prvostupňovému súdu je odborne neprofesionálna, nemá oporu v Trestnom poriadku a je minimálne dôvodom na disciplinárne stíhanie dozorujúceho prokurátora. Vychádza z ničím nepodložených faktov a tvrdení, na ktoré reálnym, detailným a analytickým spôsobom odpovedal už samotný špeciálny súd v bodoch 23-218 napadnutého rozhodnutia. Nerešpektovanie nariadených pokynov ešte Krajského súdu v Prešove, ako na to zákonným spôsobom upozornil a vytkol prvostupňový súd, znamená, nie rozklad právneho štátu, ale destabilizáciu justičného systému a neplnenie základných ústavno-štátnych funkcií samotnou Slovenskou republikou.

Tvrdenie sťažovateľa, že nemožno nútiť, resp. zaväzovať prokurátora, aby rešpektoval všetky pokyny Krajského súdu v Prešove, ktoré uložil vo vracajúcom uznesení a určil mu povinnosť zadovážania aj dôkazov, ktoré si môže obhajoba zabezpečiť, ak nimi disponuje, lebo iba prokurátor alebo vyšetrovateľ rozhoduje o ich dôležitosti, je svojvoľné.

Odmietnutie zaoberať sa podstatnými argumentmi i v procese rozhodovania prokurátora o podaní obžaloby je nezlučiteľné s ideou spravodlivého procesu.

Ak súd zistí po podaní novej obžaloby, že jeho jasné pokyny na došetrenie uvedené vo vracajúcom rozhodnutí neboli dodržané a že vec zostala aj naďalej neobjasnená, je nielen oprávnený, ale aj povinný znovu vec vrátiť na došetrenie.

Sťažnostný súd má povinnosť poukázať na to, že aj v tejto etape konania došlo k porušeniu zásad spravodlivého procesu, lebo špeciálny prokurátor sa nevysporiadal so skutočnosťou, že v spise sa nenachádzajú dôkazy, ktoré nariadil vykonať krajský súd a neboli splnené jeho právne záväzné pokyny.

Ústavný súd priznáva judikatúre ESĽP normatívne pôsobenie. Ak orgány činné v trestnom konaní a súdy Slovenskej republiky nepoznajú alebo ignorujú judikatúru ESĽP, tým nielenže negujú aplikáciu jednotlivých článkov Dohovoru (čl. 13), ale tiež vydávajú Slovenskú republiku riziku nastúpenia jej medzinárodnej zodpovednosti za porušenie záväzkov vyplývajúcich z čl. 46 Dohovoru v spojení s čl. 1 ods. 1 a 2 a čl. 7 ods. 5 Ústavy.

ESĽP vo viacerých rozhodnutiach vyslovil, že obvinený má práva konkrétne a účinné a nie teoretické a iluzórne.

Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru každý má minimálne právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo prejednaná nezávislým a nestranným súdom, ktorý rozhodne okrem iného i o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. V tejto spojitosti je nutné dodať, že pod obsah výrazu „rozhodnutie o obvinení“ treba zahrnúť aj „uznesenie o začatí trestného stíhania a rozhodnutie prokurátora o podaní obžaloby“, obsah ktorej bez najmenších pochybností bezprostredne vychádza z rozhodnutí o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia.

Zmyslom čl. 6 ods. 1 Dohovoru je imperatív na to, že musí byť k dispozícii určitá forma súdnej kontroly, a to aj tam, kde majú dôležitú úlohu zohrávať orgány polície, resp. prokuratúry.

Orgány činné v trestnom konaní sú prokurátor a policajt (§ 10 ods. 1 Tr. por.).

Hoci je trestné konanie, ktorého základné zásady sú uvedené v § 2 Tr. por., členené do niekoľkých fáz, nemôže byť žiadna z týchto fáz posudzovaná izolovane. Ak trpí prípravné konanie nezahojiteľnými nedostatkami, nemôže ani konanie pred súdom, pokiaľ sa týmito nedostatkami buď vôbec alebo náležitým spôsobom nevysporiadalo, spĺňať podmienky nestranného a spravodlivého procesu v zmysle čl. 6 Dohovoru.

Ak vyšetrovateľ, resp. prokurátor v odôvodnení rozhodnutia, ktorým je aj obžaloba, reaguje iba na dôkazy usvedčujúce, bez toho, aby prihliadol aj na skutočnosti svedčiace

v prospech obvineného, len preto, že obvinená odmietla vypovedať, takýto postup nesvedčí o spravodlivom procese v štádiu rozhodovania o podaní obžaloby.

Sťažnosť v tejto spojitosti bez zjavnej objektívnej racionality je nepreskúmateľná, pretože obvinená nemá povinnosť seba usvedčovať (čl. 6 ods. 1 Dohovoru).

Špecializovaný súd správne a opodstatnene vytkol obžalobe Úradu Špeciálnej prokuratúry, že nepreukázala u obžalobných skutkov úmyselné zneužitie správneho uváženia obvinenou, t.j. že si bola vedomá správneho výkladu daňových predpisov a porušila ich s úmyslom zabezpečiť neoprávnený prospech tretej osobe. Nejednoznačnosť obsahu ustanovení daňových predpisov v otázke správneho uváženia nesmie viesť k ľubovôli orgánov činných v daňovom, resp. správnom konaní pri rozhodovaní.

Základnou požiadavkou spravodlivého procesu vyplývajúcou z prezumpcie nevinoty je, aby vina obvineného bola preukázaná, pokiaľ ide o každý znak trestného činu, vrátane subjektívnej stránky trestného činu zneužívania právomoci verejného činiteľa („úmyselné zneužitie správneho uváženia“) bez rozumných pochybností, či mimo rozumnú pochybnosť. Za rozumnú pochybnosť je potom považovaná taká pochybnosť, ktorá by spôsobila, že súd po starostlivom, objektívnom a nestrannom zhodnotení všetkých dôkazov by bol tak nerozhodný, že by nemohol povedať, že získal ustálené presvedčenie o vine obvineného. Je to taká pochybnosť, ktorá by u rozumnej osoby zapríčinila, že by zaváhala alebo zastavila sa pri vybavovaní dôležitejšej životnej udalosti. Nemôže ísť len o imaginárnu pochybnosť, ani pochybnosť založenú iba na rozmare alebo určitej nálade, či na domnienke alebo dohade.

Nie je možné poprieť, že trestný súdny proces je úzko zameraný na zisťovanie skutočností a hľadanie pravdy, ale skutočnosť a pravda musia byť hľadané správnym a zákonným spôsobom v súvislosti so širším záujmom na výkone spravodlivosti. **Domnienka a špekulácia sú v trestnom súdnom procese rigorózne neprípustné a sú posudzované ako „zlé slúžky“ vo veci spravodlivosti.**

Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces je aj rovnosť zbraní či príležitostí tak, aby každá zo strán mohla obhajovať svoju vec za podmienok, ktoré ju z pohľadu konania ako celku podstatným spôsobom neznevýhodňujú vo vzťahu s protistranou. Cieľom zásady

rovnosti zbraní je potom dosiahnutie spravodlivej rovnováhy medzi stranami sporu (ESLP vo veci MetalcoBt. v. Maďarsko, rozsudok z 1. februára 2011, č. 34976/05).

V zmysle § 2 ods. 1 Tr. por. nikto nemôže byť stíhaný ako obvinený inak než zo zákonných dôvodov a spôsobom, ktorý ustanovuje zákon. Ide o zásadu stíhania iba zo zákonných dôvodov a táto vyplýva z dikcie čl. 17 Ústavy. Skutkový stav nie je možné zisťovať takým spôsobom, ktorý by odporoval zákonu. Je nutné skonštatovať, že záujem na zistení skutkového stavu nie je možné nadradiť nad zásadu zákonného procesu, nakoľko takýto postup by mohol vyústiť do snahy usvedčenia páchatel'a trestného činu za každú cenu. To znamená aj za cenu porušenia zákona, čo by bolo v rozpore so samotnou spravodlivosťou. V zmysle § 317 ods. 1 Tr. por. súd je povinný **preskúmať, okrem iného aj správnosť postupu konania, ktoré predchádzalo výrokom napadnutého rozsudku**, na chyby, ktoré neboli odvolaním vytýkané, prihliadne len vtedy, ak by odôvodňovali podanie dovolania podľa § 371 ods. 1 Tr. por.

Podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru každý, kto je obvinený z trestného činu má minimálne právo obhajovať sa osobne alebo s pomocou obhajcu podľa vlastného výberu, alebo pokiaľ nemá prostriedky na zaplatenie obhajcu, aby sa mu poskytol bezplatne, ak to záujmy spravodlivosti vyžadujú.

OČTK a súd sú povinné obvinenému jeho práva nielen formálne priznať, ale poskytnúť mu plnú a reálnu možnosť na ich uplatnenie podľa § 34 ods. 4 Tr. por.

V zmysle judikatúry ESLP je nutné pristupovať k ustanoveniu obhajcu ex offio nielen pri splnení podmienok povinnej obhajoby podľa vnútroštátneho práva, ale kedykoľvek, keď si to vyžadujú záujmy spravodlivosti podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru. Pri posudzovaní otázky, či je nevyhnutné, aby bol akémukoľvek obvinenému ustanovený obhajca, je potrebné zohľadniť konkrétne okolnosti jednotlivého prípadu a priebehu trestného konania ako celku, a to najmä zložitosť veci z právneho hľadiska, závažnosť trestného činu a hroziaceho trestu pre obvineného.

Súdy ako aj OČTK sú povinné k podaniam subjektov trestného konania pristupovať bez zbytočného formalizmu a skutočnosť, že obvinený žiadosť o ustanovenie obhajcu vyjadril

iným, než zákonom predpísaným spôsobom alebo neobsahujúcim všetky náležitosti zákonom pre takýto návrh predpokladané, nezbavuje príslušný orgán povinnosti podniknúť ďalšie kroky k zabezpečeniu účinného práva obvineného na obhajobu (Rozsudok vo veci Sakhnovski proti Rusku z 2. novembra 2010, č. 21 272/03, § 92-93).

Ústavný súd viackrát v judikatúre zdôraznil povinnosť orgánov verejnej moci, vrátane OČTK a súdov, **interpretovať a aplikovať právo z pohľadu ochrany základných práv a slobôd, z čoho pre ne vyplýva povinnosť interpretovať jednotlivé ustanovenia podústavného práva z pohľadu účelu a zmyslu ochrany Ústavou zaručených práv a slobôd.** Ústavný súd zasahuje do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov a chráni základné práva až vtedy, keď tieto práva nechránia všeobecné súdy.

Súdy poskytujú všeobecne ochranu ústavnosti a zákonnosti tým, že v konaní postupujú a rozhodujú v súlade s procesnoprávnymi a hmotnoprávnymi normami trestných kódexov, dodržiavanie ktorých je garanciou práva na ochranu nezávislým a nestranným súdom. Dôvodne možno mať pochybnosti o nezaujatosti pre pomer k veci, ak konanie evidentne prebieha za okolností, ktoré opodstatnene vyvolávajú podložené pochybnosti o správnosti a zákonnosti procesného postupu, ktorým sa garantuje právo na obhajobu a navonok sa prejavuje objektívnosť a nestrannosť.

Podľa sťažovateľa súd nemôže zaväzovať prokurátora na vykonanie dôkazov, ak nimi disponuje i obhajoba a ktoré si bez problémov môže zabezpečiť.

Podľa § 2 Tr. por.

ods. 10 orgány činné v trestnom konaní postupujú tak, aby bol zistený skutkový stav veci, o ktorom nie sú dôvodné pochybnosti, a to v rozsahu nevyhnutnom na ich rozhodnutie. Dôkazy obstarávajú z úradnej povinnosti. Právo obstarávať dôkazy majú aj strany. Orgány činné v trestnom konaní **s rovnakou starostlivosťou objasňujú okolnosti svedčiace proti obvinenému, ako aj okolnosti, ktoré svedčia v jeho prospech,** a v oboch smeroch vykonávajú dôkazy tak, aby umožnili súdu spravodlivé rozhodnutie,

ods. 12 orgány činné v trestnom konaní súd hodnotia dôkazy získané zákonným spôsobom podľa svojho vnútorného presvedčenia, založeného na starostlivom uvážení

všetkých okolností prípadu jednotlivo i v ich súhrne, nezávisle od toho, či ich obstaral súd, orgány činné v trestnom konaní alebo niektorá zo strán.

V zmysle základných zásad Trestného poriadku predpokladaných v § 2 ods. 9-12 postupuje prokurátor, ako nositeľ dôkazného bremena, v konaní tak, aby bol zistený skutkový stav veci, o ktorom nie sú dôvodné pochybnosti, pričom dôkazy **tak v prospech**, ako aj neprospech **obvineného** obstaráva z úradnej povinnosti v záujme umožniť súdu spravodlivé rozhodnutie.

Trestný poriadok nedáva OČTK procesný základ na selektívny spôsob jednostranného vykonávania dôkazov iba v neprospech obvineného, lebo tým sa nerešpektuje právo obvineného na obhajobu a porušujú sa zároveň i princípy spravodlivého procesu predpokladaného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

Sťažovateľovi treba pripomenúť, že **je právom, nie povinnosťou, strán zabezpečovať dôkazy**. Súd môže v záujme spravodlivého rozhodnutia vo veci samej, vykonať aj dôkazy, ktoré strany nenavrhli. V konaní získané dôkazy hodnotí súd podľa svojho vnútorného presvedčenia založeného na starostlivom uvážení všetkých okolností prípadu jednotlivo, ako aj v ich súhrne.

Podľa § 89 ods. 2 Tr. por. (zák. č. 141/1961 Zb.) ako dôkaz môže poslúžiť **všetko**, čo môže prispieť k náležitému objasneniu veci a **čo bolo získané zákonným spôsobom**, najmä výpovede obvineného, svedkov, znalcov, posudky a odborné vyjadrenia, rekognícia, ohliadka, zvukový a obrazový záznam, veci a listiny dôležité pre trestné konanie. Obdobná je úprava i v § 119 ods. 2 Tr. por. zák. č. 301/2005 Z. z.

Pokiaľ o skutku, pre ktorý bola podaná obžaloba, sa realizovali dôkazy tvoriace inak obsah prípravného konania bez toho, aby bolo účinne začaté trestné stíhanie, potom ide o podstatnú chybu konania, ktorá predchádzala podaniu obžaloby. Dôkazy, ktoré sú týmto nedostatkom postihnuté, sú procesne nepoužiteľné pred súdom.

Ide o dôkazy vykonané nezákonným spôsobom, a preto sa nesmú v spise ani nachádzať. Právo nesmie byť založené na neprávě. I tu platí zásada otrávených plodov z otráveného stromu.

Obvinená podaniami doručenými Prezídium policajného zboru, národnej kriminálnej agentúry, národnej jednotky finančnej polície, expozitúra východ 19. a 23. novembra 2015 žiadala o ustanovenie obhajcu z nedostatku financií na úhradu trov obhajoby. Výslovne uviedla, že chce využiť právo podľa § 208 ods. 1 Tr. por. spoločne s ustanoveným obhajcom. Požiadala o zmenu termínov určených na 23. - 25. novembra 2015. Vyšetrovateľ žiadosti ignoroval a vyšetrovanie ukončil. O preštudovaní spisu v čase 23. - 25. novembra bola upovedomená 5. novembra 2015. K zániku splnomocnenia JUDr. B. došlo 6. novembra 2015. Zánik splnomocnenia oznámila OČTK listom z 8. novembra 2015. Oznámenie bolo na Národnú kriminálnu agentúru, národná jednotka finančnej polície - expozitúra Východ doručené 12. novembra 2015. Vyšetrovateľ mal vedomosť o zániku splnomocnenia zvoleného obhajcu takmer dva týždne pred preštudovaním spisu. Listom zo 17. novembra 2015 požiadala o ustanovenie obhajcu ex offio a o zmenu termínov na štúdium spisu. Žiadosť OČTK doručila 19. novembra 2015, takmer štyri dni pred študovaním spisu. Táto doba postačovala na ustanovenie obhajcu súdom a jeho telefonické informovanie o termíne záverečného preštudovania spisu. Včasnosť postupu sa posudzuje podľa časového odstupu úkonov smerujúcich k zabezpečeniu práva na obhajobu. Ustanovením § 36 ods. 4 Tr. por. nie je vylúčené podanie žiadosti o odloženie termínu úkonu z primeraných vecných dôvodov. Orgán vykonávajúci úkon trestného konania rozhodne o žiadosti tak, aby pri jeho realizácii bolo uplatnené právo na obhajobu. Vyšetrovateľ sa žiadosťou o zmenu termínu preštudovania spisu nezaoberal.

V rozpore s princípom spravodlivosti je ak OČTK pri existencii závažných dôvodov odmietli posun termínu úkonu, ktorý nie je neodkladným a neopakovateľným iba s formálnym odkazom na § 36 ods. 4 Tr. por.

Na žiadosť o ustanovenie obhajcu ex offio zo 17. novembra 2015 vyšetrovateľ reagoval listom z 19. novembra 2015, obvinenej doručeným 20. novembra 2015 so záverom, že nejde o povinnú obhajobu v zmysle § 37-40 Tr. por. Žiadosť nesprávne právne posúdil, keď neaplikoval § 40 ods 2 Tr. por. Vyšetrovateľ svojvoľne suploval právomoci sudcu

pre prípravné konanie. Vedel, že v dlhotrvajúcom trestnom konaní nejde o prípad povinnej obhajoby v zmysle § 40 ods. 1 Tr. por. Vyšetrovateľ mal žiadosť o ustanovenie obhajcu v súlade s § 40 ods. 2 Tr. por. prostredníctvom dozorujúceho prokurátora predložiť súdu na rozhodnutie.

Ak obvinený požiada o ustanovenie obhajcu ex offio, prokurátor ju bezodkladne predloží sudcovi pre prípravné konanie, ktorý najneskôr v lehote 3 dní ustanoví obvinenému obhajcu a vráti spis prokurátorovi, ktorý zabezpečí doručenie ustanovenia obhajcu príslušným subjektom trestného konania a vyzve obvineného, aby najneskôr v lehote 30 dní preukázal svoje majetkové pomery. V prípade nevyhnutnosti pre zabezpečenie práv obvineného na obhajobu obhajca vykonáva úkony už pred rozhodnutím súdu o ustanovení obhajcu, najčastejšie na základe telefonической požiadavky zo strany OČTK, a až následne sa predloží žiadosť obvineného o ustanovenie obhajcu už spolu s návrhom konkrétneho obhajcu, ktorý má byť obvinenému ustanovený z dôvodu požiadavky na kontinuitu právneho zastúpenia obvineného v trestnom konaní. Ak by vyšetrovateľ konal zákonne, podanie žiadosti o ustanovenie obhajcu spolu so žiadosťou o posun termínov záverečného preštudovania spisu by spôsobilo predĺženie vyšetrovania najviac o tri týždne, čo je v porovnaní s postupom OČTK po vrátení veci Krajským súdom v Prešove zanedbateľná doba.

V intenciách spravodlivého procesu je neprípustné, aby predĺženie vyšetrovania o tri týždne bolo pre vyšetrovateľa a dozorujúceho prokurátora dôležitejšie ako právo obvineného na obhajobu.

Listom z 22. novembra 2015, doručeným OČTK 23. novembra 2015, obvinená opakovane žiadala o ustanovenie obhajcu ex offio. V žiadosti nad zákonný rámec výslovne uviedla, že ustanovenie obhajcu žiada práve z nedostatku financií. Vyšetrovateľ túto žiadosť nezákonne ignoroval s tým, že je zapísaná v zozname Slovenskej advokátskej komory ako advokátka a nie je potrebné jej ustanoviť obhajcu podľa § 40 ods. 2 Tr. por. Konštatovanie vyšetrovateľa nezodpovedalo komplexnému posúdeniu majetkových pomerov, pri ktorom je nutné zohľadniť nielen príjmy, ale aj výdavky potrebné pre zabezpečenie ľudsky dôstojného života.

V zmysle § 34 ods. 4 Tr. por. orgány činné v trestnom konaní a súd sú povinné vždy obvineného o jeho právach poučiť vrátane významu priznania a poskytnúť mu plnú možnosť na ich uplatnenie. Táto povinnosť nezaniká tým, že obvinený je advokátom.

Ustanovenie § 34 ods. 3 Tr. por. pritom jednoznačne stanovuje, že obvinený, ktorý nemá dostatočné prostriedky na úhradu trov obhajoby, má nárok na bezplatnú obhajobu alebo na obhajobu za zníženú odmenu; nárok na bezplatnú obhajobu alebo obhajobu za zníženú odmenu musí obvinený preukázať najneskôr pri rozhodovaní o náhrade trov trestného konania a ak ide o ustanovenie obhajcu podľa § 40 ods. 2, najneskôr do 30 dní po tom, čo mu bolo doručené opatrenie o ustanovení obhajcu.

Vyšetrovateľ konal nezákonne, čím pokračoval v porušovaní práva obvinenej na obhajobu, ktoré jej prislúchajú i napriek tomu, že je advokátka. Je nepochybné, že OČTK závažným spôsobom pochybili, keď ignorovali žiadosti o ustanovenie obhajcu. Už prvú, aj keď v nej výslovne neuvádzala ustanovenie obhajcu z dôvodu nedostatku prostriedkov na náhradu trov obhajoby, mali v súlade s § 62 ods. 1 Tr. por. posúdiť ako žiadosť podľa § 40 ods. 2 Tr. por., pretože bolo nesporné, že nejde o povinnú obhajobu podľa § 37 ods. 1, 2, 3 Tr. por. Obvinená konala včas pri podaní žiadostí. Bezodkladne potom, čo došlo k ukončeniu splnomocnenia zvoleného obhajcu, o tom informovala OČTK. Zároveň požiadala o ustanovenie obhajcu štyri dni pred určeným termínom preštudovania spisu. Vzhľadom na procesné lehoty to postačovalo na ustanovenie obhajcu súdom a jeho telefonické informovanie o termíne preštudovania spisu. **OČTK pri zabezpečení práva na efektívnu obhajobu dali prednosť formálnemu a striktnému uplatňovaniu zákonných dôsledkov jej žiadosti doručenej štyri dni pred stanoveným termínom záverečného preštudovania spisu vyplývajúcich z § 36 ods. 4 Tr. por. namiesto zmeny termínu a poskytnutiu obvinenej a už ustanovenému obhajcovi, dlhšej lehoty na preštudovanie spisu vzhľadom na rozsah (niekoľko tisíc strán) a právnu zložitosť v danej veci.**

Obžaloba bola podaná na súd až o päť mesiacov neskôr a za šesť rokov od vrátenia spisu Krajským súdom v Prešove. Predĺženie konania spôsobené žiadosťou o ustanovenie obhajcu maximálne v trvaní tri týždne v porovnaní s prieťahmi v konaní zavinenými výlučne OČTK, sú zanedbateľné, ak ide o výkon práva na obhajobu prostredníctvom kvalifikovaného právneho zástupcu.

Samotný sťažovateľ súhlasil s právnymi úvahami a závermi súdu pokiaľ ide o materiálne a formálne chápanie obsahu a požiadaviek na kvalitu právneho zastupovania, vrátane zistených záverov o posúdení majetkových pomerov obvinenej. Na tomto závere nič nemení fakt, že len od 2. mája 2016.

OČTK nesprávne vyhodnotili žiadosť o ustanovenie obhajcu, ktorá sa následne v konaní pred súdom preukázala ako opodstatnená, čím zásadne porušili jej právo na obhajobu prostredníctvom ustanoveného obhajcu podľa § 40 Tr. por., čl. 47 ods. 2 Ústavy a čl. 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru.

Úlohou Policajného zboru je okrem iného odhaľovať trestné činy a zisťovať ich páchatel'ov, vykonávať vyšetrovanie a skrátené vyšetrovanie o trestných činoch (§ 2 ods. 1 písm. a), d) zák. č. 171/1993 Z. z.). Používa pritom nástroje trestného práva, ktoré sú upravené v zák. č. 171/1993 Z. z. a v Trestnom poriadku.

V postupe OČTK už od začatia trestného stíhania a vznesenia obvinenia sú závažné a pokračujúce pochybenia. Zásadne nemožno hovoriť o nestrannom a nezaufatom vyšetrovaní a dodržiavaní práv obvinenej najmä práva na obhajobu a práva na spravodlivý proces.

Obvinenej OČTK kladú za vinu rozsiahle zneužitie právomoci verejného činiteľa a práve v ich postupe je prítomné hrubé porušovanie práv obvinenej hraničiace so zneužívaním právomoci.

Extrémnu dĺžku konania v danej veci nie je možné ospravedlniť právnou, ale ani skutkovou zložitost'ou veci. V tejto spojitosti je potrebné zdôrazniť, že judikatúra ESĽP pripúšťa, aby porušenie práva na primeranú dĺžku konania bolo kompenzované zastavením trestného stíhania (oslobodením spod obžaloby) alebo zmiernením trestu (rozhodnutie Eckle proti SRN z 15. júla 1982, č. 8130/78 či rozhodnutie Beck proti Nórsku z 26. júna 2001, č. 26390/95, Dimitrov a Hamanov proti Bulharsku, č. 48059/06 z 10. mája 2011, § 128-129). ESĽP dodáva, že o zastavení trestného stíhania ako forme kompenzácie prieskumov sa môže uvažovať pod podmienkou „že verejný záujem nie je nepriaznivo postihnutý takýmto zastavením.“. V tomto prípade treba zdôrazniť, že súd štátu, Slovenskej republiky priznáva postavenie poškodeného a ten istý štát v tomto konaní spôsobil prieskumy viac ako 16 rokov.

V právnom štáte nie je možné pripustiť, aby výlučne štát samotný spôsobil prieťahy v konaní. Práve v tejto spojitosti úlohou i OČTK i prokuratúry bude posúdiť, či sa verejný záujem nepriaznivo postihne zastavením trestného stíhania obvinenej.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu riadny opravný prostriedok nie je prípustný.

Bratislava, 28. marec 2017

JUDr. Štefan H a r a b i n , v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Mgr. Sylvia Machalová